

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26872,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Ruch-wspolzawodnictwa-socjalistycznego-w-zyciu-.html>
02.03.2026, 10:23

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Ruch współzawodnictwa socjalistycznego w życiu gospodarczym, społeczno-politycznym i propagandzie Polski Ludowej” – Katowice, 15-16 listopada 2007 r.

15.11.2007

Organizator:

Instytut Pamięci Narodowej – Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej w Katowicach

Termin: 15-16 listopada 2007 r.

Miejsce: aula na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ul. Bankowa 11 „b”

W lipcu 2007 r. minęło 60 lat, od kiedy Wincenty Pstrowski, górnik kopalni „Jadwiga” w Zabrze, wystosował list otwarty do górników, wzywający do współzawodnictwa pracy i przekraczania norm. Przez następne pół wieku ruch tzw. współzawodnictwa socjalistycznego był nierozzerwalnie związany z rzeczywistością kopalń, hut i zakładów pracy. Pod koniec lat 40. nabrał charakteru masowego i w różnych formach przeniknął do większości sfer zawodowej egzystencji. Poszczególni pracownicy, jak i całe brygady, a nawet zakłady pracy i zjednoczenia podejmowały zobowiązania krótko- i długoterminowe. Choć po 1956 r. idea współzawodnictwa nie była już tak silnie eksponowana, jednak nie zniknęła. W latach 60. powróciła pod hasłem akcji „Ludzi Dobrej Roboty”, której szczyt przypadł na lata 70. Ostatnią próbę reanimacji idei współzawodnictwa pracy podjęto w latach 80.

Ten ważny aspekt pracy, obyczajowości i propagandy w okresie Polskie Ludowej po dziś dzień nie doczekał się swojej monografii. Literatura naukowa, omawiająca historię powstania oraz rozwój ruchu współzawodnictwa, jest bardzo uboga, a samo zagadnienie występuje najczęściej na marginesie opracowań innych tematów. Mając na względzie wagę tego zagadnienia dla dziejów najnowszych Polski Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Katowicach postanowiło zorganizować ogólnokrajową konferencję naukową zatytułowaną „Ruch współzawodnictwa socjalistycznego w życiu gospodarczym, społeczno-politycznym i propagandzie PRL”.

Konferencja odbyła się w Katowicach w dniach 15-16 listopada 2007 r. Wzięli w niej udział przedstawiciele wielu ośrodków naukowo-badawczych z całej Polski, którzy przedstawili różne aspekty ruchu współzawodnictwa pracy w ujęciu chronologicznym, branżowym i problemowym. Konferencji towarzyszyła wystawa poświęcona ruchowi współzawodnictwa i przodownikom pracy,

zorganizowana przez OBEP IPN Katowice.

Dokładniejsze informacje na temat konferencji: Bogusław Tracz boguslaw.tracz@ipn.gov.pl

PROGRAM

15 listopada 2007 (dzień pierwszy)

11.00 – otwarcie konferencji

11.05-12.00 referaty

- Adam Frużyński (MGW Zabrze), „Powstanie i rozwój socjalistycznego współzawodnictwa pracy w polskim przemyśle węglowym w latach 45 i 50 XX stulecia”
- dr hab. Jędrzej Chumiński (AE Wrocław), „Wpływ socjalistycznego współzawodnictwa pracy na stosunek środowiska robotniczego do obowiązków pracowniczych (1945-1956)”
- Hubert Wilk (IH PAN Warszawa), „Ludzie z marmuru. Procesy awansu i degradacji przodowników pracy”

12.00-12.45 – przerwa; otwarcie wystawy poświęconej ruchowi współzawodnictwa i przodownikom pracy, zorganizowanej przez OBEP IPN Katowice

12.45-13.45 referaty

- dr Zenon Szmidtke (MGW Zabrze), „Bernard Bugdoł – czy rzeczywisty sukces?”
- dr Błażej Brzostek (Uniwersytet Warszawski), „Współzawodnictwo pracy jako program społeczno-moralny. 1950-1956 – teoria i praktyka”
- dr Jan Franczyk (Kraków), „Propagandowy wymiar współzawodnictwa pracy w latach stalinowskich. Na przykładzie budowniczych Nowej Huty”

ok. godz. 14.00 – obiad

15.00-16.00

- Marcin Zaborski (UKSW Warszawa), „Kreowanie wizerunku współzawodnika pracy w Polskich Kronikach Filmowych”
- Jadwiga Kotulska (Uniwersytet Opolski), „Wizerunek przodowników pracy w polskiej filatelistyce”
- dr Jarosław Durka (IPN), „Lenin żyje i zwycięża – propaganda współzawodnictwa pracy w domach kultury i bibliotekach woj. częstochowskiego 1948-1984”
- Magdalena Dzienis (OBEP IPN Białystok), Przyczynek do badania wizerunku kobiety – przodownika pracy w prasie PRL w okresie realizacji planu 6-letniego

16.00-17.00 – dyskusja

18.00 – kolacja

16 listopada 2007 (dzień drugi)

9.30 – otwarcie drugiego dnia konferencji

9.35-10.30 referaty

- Jerzy Autuchiewicz (OBEP IPN Białystok), „Pracownik bezpieczeństwa jako wzór przodownika pracy w polskiej literaturze socrealistycznej”
- Bogusław Tracz (OBEP IPN Katowice), „Aparat bezpieczeństwa woj. śląskiego/katowickiego wobec ruchu współzawodnictwa pracy (1948-1956)”
- prof. dr hab. Stanisław Senft, prof. dr hab. Bogdan Cimała (Instytut Śląski Opole), „Współzawodnictwo pracy na Śląsku Opolskim w latach planu sześcioletniego”

10.30-10.45 – przerwa

10.45-11.45 referaty

- dr Artur Pasko, (IH Uniwersytet w Białymstoku), „Współzawodnictwo pracy w sporcie w latach 1948-1956”
- Marcin Markiewicz (OBEP IPN Białystok), „Wieś białostocka jako przestrzeń współzawodnictwa pracy”
- dr Maciej Hejger (Akademia Pomorska w Słupsku), „Socjalistyczne współzawodnictwo pracy niemieckich robotników rolnych w PGR-ach województwa koszalińskiego (1950-1959)”

11.45-12.00 – przerwa

12.00-13.15 referaty

- dr Joanna Sadowska (Uniwersytet w Białymstoku), „Młodzież socjalistycznej ojczyźnie. Współzawodnictwo w nauce i pracy jako forma działania ZMS (1957-1976)”
- dr Barbara Klich-Sadowska (Uniwersytet Jagielloński), „O dobrej i złej robocie. Socjalistyczne współzawodnictwo pracy lat 70. w pamięci pracowników górnośląskich kopalń”
- dr Adam Dziuba (OBEP IPN Katowice), „Reanimacja. Ruch współzawodnictwa w kopalniach górnośląskich w latach 80.”

13.15-13.45 podsumowanie, dyskusja, zakończenie konferencji

14.00 – obiad

Wystawa „Więcej – Szybciej – Lepiej”

Sześćdziesiąt lat temu w „Trybunie Robotniczej” ukazał się apel Wincentego Pstrowskiego, górnika z zabrzańskiej kopalni. Apel został zatytułowany „Kto wyrąbie więcej niż ja” i został uznany za początek ruchu współzawodnictwa pracy w powojennej Polsce. Od tego czasu przodownicy pracy stopniowo pojawiali się we wszystkich gałęziach przemysłu: od górnictwa, po hutnictwo, aż do przemysłu stocznioowego i włókienniczego.

Przodujące trójki murarskie pojawiły się na wielkich placach budowy. Walka o jak najlepsze wyniki rozgorzała nawet wśród rolników i oborowych, a obraz kobiety-traktorzystki znany jest po dziś dzień.

Ówczesne władze prześcigały się w pomysłach, by jak największą liczbę obywateli zachęcić do wzięcia udziału we współzawodnictwie. Najlepsi przodownicy pracy otrzymywali szybkie awanse na wyższe stanowiska. Tak było w przypadku Bernarda Bugdoła, który z rębacza dołowego stał się dyrektorem jednej z kopalń. Dla tych, którzy w zakładowych rankingach plasowali się na najwyższych miejscach wśród przodowników pracy, czekały także samochody, motocykle, lampowe odbiorniki radiowe, a nawet mieszkania na nowo wybudowanych osiedlach.

Partia nie zapomniała również o młodzieży, dla której przygotowano dwa zloty młodych przodowników pracy: w 1952 i 1971 roku. Podczas kilkudniowej fety, koncertów i zabawy do

białego rana młodzież usłyszała, że „Z nami jest Związek Radziecki, wspaniały kraj Lenina i Stalina, ojczyzna budowniczych komunizmu, ostoja wolnego ducha, nadzieja wszystkich ludzi pracy, wszystkich uciśnionych i pragnących sprawiedliwości”.

Jednak z biegiem czasu coraz mniej robotników chciało brać udział w wielkiej maszynie współzawodnictwa pracy. Społeczeństwo codziennie na własnej skórze przekonywało się, że duży wysiłek włożony w realizację przyjętych planów nie przekłada się na poprawę sytuacji gospodarczej kraju i zwiększenie stopy życiowej obywateli. W obronie wyzyskiwanych stanął m.in. Kościół katolicki, a przeciwnicy idei współzawodnictwa rysowali na murach żółwie – symbol zahamowania produkcji.

Te i wiele innych informacji można zobaczyć na wystawie „Więcej – Szybciej – Lepiej”, na której przedstawione zostały zarówno stare fotografie jak i archiwalne dokumenty obrazujące rozwój współzawodnictwa pracy. A wszystko opatrzone zostało odpowiednim komentarzem, który przybliży widzowi tamtą rzeczywistość.

Wystawa została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięi Narodowej w Katowicach. Autorami scenariusza i koncepcji są Robert Ciupa i Bogusław Tracz. Pomagali im Ewelina Janota i Marcin Niedurny. Konsultacji naukowej udzielił dr Adam Dziurok. Autorami projektu graficznego są Robert Ciupa i Bogusław Nikonowicz.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Katowice

2

3

